

To: [redacted] [redacted] @rivm.nl
From: [redacted] 5.1.2e
Sent: Tue 11/17/2020 7:42:36 AM
Subject: FW: Haags verzoek om reflectie op afschalen
Received: Tue 11/17/2020 7:42:36 AM
[Notitie tbv verantwoord afschalen en voorkomen volgende opleving van het virus](#) [redacted] 5.1.2e 16112020.docx

From: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @amsterdamumc.nl>
Sent: maandag 16 november 2020 19:55
To: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @uva.nl>; [redacted] 5.1.2e (FdP-GUEST) <[redacted] 5.1.2e @maastrichtuniversity.nl>;
 CoronaGedragUnit <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>; [redacted] 5.1.2e @amsterdamumc.nl'; [redacted] 5.1.2e @media-gezondheid.nl';
 [redacted] 5.1.2e @eur.nl'; [redacted] 5.1.2e @maastrichtuniversity.nl'; [redacted] 5.1.2e @essb.eur.nl'; [redacted] 5.1.2e @fsw.leidenuniv.nl';
 [redacted] 5.1.2e @maastrichtuniversity.nl'; [redacted] 5.1.2e @ggd gelderlandzuid.nl'; [redacted] 5.1.2e @radboudumc.nl';
 [redacted] 5.1.2e @uva.nl'; [redacted] 5.1.2e @uu.nl'; [redacted] 5.1.2e @amsterdamumc.nl'; [redacted] 5.1.2e @umcg.nl'
Cc: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>; [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>
Subject: Re: Haags verzoek om reflectie op afschalen

In aanvulling op de gedachten van anderen, bij deze mijn bijdrage.

Het lijkt mij verstandig om het beleid mbt de communicatie vanuit verschillende perspectieven te bekijken.

Ik deel de suggestie van [redacted] 5.1.2e om duidelijk "een rode draad" te communiceren, maar zie een andere.

In de zomer was het risico ook laag en kon ons gedag ook wat losser zijn. Het probleem zit in de razendsnelle verspreiding als het aantal besmettelijke burgers boven een bepaald nivo komt. Dat maakt dit risico anders dan veel andere gezondheidsrisico's.

vrgr

[redacted] 5.1.2e

[redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e
 [redacted] 5.1.2e
 Amsterdam UMC, Vrije Universiteit Amsterdam
 Department of Public and Occupational Health | [redacted] 5.1.2e
 Amsterdam Public Health research institute
 Van der Boechorststraat 7,1081 BT Amsterdam,NL
 T +31(0)20 [redacted] 5.1.2e | E [redacted] 5.1.2e @amsterdamumc.nl |
 [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e
www.riscamsterdam.com
umc.nl/www.amsterdamresearch.org/web/public-health/home.htm
www.umc.com/departments/public-and-occupational-health-social-medicine.htm

Zie ook het zomernummer 2018 van het populair wetenschappelijk tijdschrift Skepter

[redacted] 5.1.2e

Van: [redacted] 5.1.2e <[redacted] 5.1.2e @uva.nl>
Verzonden: maandag 16 november 2020 16:14
Aan: [redacted] 5.1.2e (FdP-GUEST) <[redacted] 5.1.2e @maastrichtuniversity.nl>; 'CoronaGedragUnit' <[redacted] 5.1.2e @rivm.nl>;

5.1.2e @amsterdamumc.nl' <5.1.2e@amsterdamumc.nl>; 5.1.2e @media-gezondheid.nl' <5.1.2e@media-gezondheid.nl>; 5.1.2e @eur.nl' <5.1.2e@eur.nl>; 5.1.2e @maastrichtuniversity.nl' <5.1.2e@maastrichtuniversity.nl>; 5.1.2e @essb.eur.nl' <5.1.2e@essb.eur.nl>; 5.1.2e @fsw.leidenuniv.nl' <5.1.2e@fsw.leidenuniv.nl>; 5.1.2e @maastrichtuniversity.nl' <5.1.2e@maastrichtuniversity.nl>; 5.1.2e @ggdgelderlandzuid.nl' <5.1.2e@ggdgelderlandzuid.nl>; 5.1.2e @radboudumc.nl' <5.1.2e@radboudumc.nl>; 5.1.2e @uva.nl' <5.1.2e@uva.nl>; 5.1.2e @uu.nl' <5.1.2e@uu.nl>; 5.1.2e @amsterdamumc.nl' <5.1.2e@amsterdamumc.nl>; 5.1.2e @umcg.nl' <5.1.2e@umcg.nl>

CC: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Onderwerp: RE: Haags verzoek om reflectie op afschalen

P.s.

Mijn meeting loopt ff technisch in de soep, dus nog tijd om te noemen dat ik adviseer om de communicatie te richten op de kernmaatregelen. Ik pleit voor langdurige lopende campagne die dit centraal stelt als rode draad. Dat geeft eenduidigheid en herhaling.

- Waarom (en hoe) 1.5 afstand houden ook voor jou geldt (variaties kunnen zitten in specifieke toepassingen, bv. drukte vermijden, max. aantallen, etc., maar 1.5 meter is de kern).
- Waarom (en hoe) handen wassen ook voor jou geldt.

From: 5.1.2e <5.1.2e@uva.nl>

Sent: maandag 16 november 2020 16:00

To: 5.1.2e (FdP-GUEST) <5.1.2e@maastrichtuniversity.nl>; 'CoronaGedragUnit' <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e @amsterdamumc.nl'; 5.1.2e @media-gezondheid.nl'; 5.1.2e @eur.nl'; 5.1.2e @maastrichtuniversity.nl'; 5.1.2e @essb.eur.nl'; 5.1.2e @fsw.leidenuniv.nl'; 5.1.2e @maastrichtuniversity.nl'; 5.1.2e @ggdgelderlandzuid.nl'; 5.1.2e @radboudumc.nl'; 5.1.2e @uva.nl'; 5.1.2e @uu.nl'; 5.1.2e @amsterdamumc.nl'; 5.1.2e @umcg.nl'

CC: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Subject: RE: Haags verzoek om reflectie op afschalen

Ha 5.1.2e, 5.1.2e en alle anderen,

5.1.2e heeft al mooie blauwdruk gemaakt vorige week.

Hieronder mijn korte primaire reactie op de vragen (kon het helaas niet meer nalezen, maar druk op send omdat mijn tijd op is).

De lessons learned van de zomer lijkt me dat maatregelen versoepelen zonder de communicatie op peil te houden of zelfs op te voeren, de indruk wekt dat de boel onder controle is en we kunnen loslaten. Veel mensen deden het goed, maar te grote percentages hielden zich niet meer aan de basisregels (1.5 meter afstand, drukte vermijden, handen wassen, e.d.). Enerzijds zouden mensen van de 2^e golf kunnen hebben geleerd dat dit niet mogelijk is, maar anderzijds snakken de mensen naar meer mogelijkheden en vooral naar hun oude leven met sociale activiteiten en sociale contacten. Mijn onderbuikgevoel (sorry 5.1.2e, kan ik nu niet met data onderbouwen), zegt dat in de komende feestmaand het laatste bij iets te grote aantallen gaat winnen.

Omdat virusbesmettingen vooral plaats vinden door menselijk contact, is het essentieel dat mensen de sociale basisregels handhaven. Terwijl sociale activiteiten juist een belangrijke menselijke behoefte zijn. Desalniettemin is het denk ik essentieel dat men de basisregels honoreert. Verder zoveel mogelijk mogelijk maken, maar de ondergrens is dat mensen afstand kunnen houden, o.a. door drukte te voorkomen.

Ik sluit me dan ook geheel aan bij de suggesties van 5.1.2e om in het kader van mogelijk maken de Context zo in te richten dat veilige sociale contacten mogelijk zijn. Bied alternatieve lokaties. In plaats van horeca loonsubsidies te geven om te sluiten, kan je hetzelfde geld ook gebruiken om horeca-ondernemers subsidies geven om op veilige en rendabele manier weer open te gaan.

Ook eens om de verantwoordelijkheid neer te leggen op uitvoeringsniveau. Maar dan zou er in het kader van Controle wel handhaving moeten zijn (wat wel een uitdaging is. Bijv. het aantal horeca-locaties in Nederland is 68.655 volgens het CBS).

In die zin deel ik 5.1.2e suggesties voor voorzieningen. In ieder geval essentieel om snel testen met snelle uitslag te garanderen zodat mensen met groter risico om het virus te verspreiden zoveel en snel mogelijk uit "roulatie worden gehaald" (hmm, heel nare formulering). Uiteraard ook eens om in het kader van mogelijk maken te zorgen voor praktische ondersteuning, zoals geformuleerd in de quarantaine notitie.

Kom ik bij de C van communicatie. Die is uiteraard essentieel en ook daar is veel winst te halen. Ik blijf vinden dat het beleid op dit punt enorm tekort blijft schieten. Een belangrijke doelgroep blijf ik vinden de mensen die op zich welwillend zijn, maar het niet altijd goed willen of kunnen doen (laaghangend fruit). Wat kunnen betreft, verwijs ik naar de suggesties voor mogelijk maken. Verder denk ik dat het goed is als wordt duidelijk gemaakt: (a) hoe het virus zich verspreidt; visualiseer dit. Laat zien hoe mensen die bij elkaar komen, bijdragen aan virusverspreiding. Schuw hierbij niet korte narratieven met emoties. Dit maakt het makkelijker om te communiceren dat (b) hoe ieders individuele gedrag, vaak ongewild en onbedoeld, kan bijdragen aan virusverspreiding.

5.1.2e kent mijn betoog over rationalisaties om je niet helemaal aan de regels houden wel. Ga in op die rationalisaties die toch vrij risicoverhogend zijn (laat rationalisaties die eigenlijk wel enige logica hebben met rust). Ik ben ook geneigd om in de keuze voor communicatie (en regelgeving trouwens) niet voor 100% veiligheid te gaan. Als ietsje ruimte leidt tot meer compliance aan de regels die er wel zijn, kan dit nettowinst opleveren.

Communiqueer uiteraard ook hoe mensen in hun eigen omgeving het zo veilig mogelijk kunnen doen. Geef kleine tips en voorbeelden. Vooral goed natuurlijk om hierbij tips op te halen uit de bevolking en ze die onderling te laten delen (stimuleer delen via social media, maar ook van "bovenaf" delen via massamedia)

Bovenstaande sluit aan op de belangrijkste gedragsdeterminanten die tot nu toe uit vrijwel alle rapporten komen.

1. Eigen effectiviteit (hierbij sluit aan Context tips, en delen tips via (social) media/modeling.
2. Response effectiviteit. Hierbij sluit aan het ingaan op rationalisaties waardoor mensen zelf creatief bedenken dat ze de maatregel op een effectieve manier invullen, misschien niet volgens de regel, maar wel volgens de geest ervan (dus in hun beleving hoog blijven score op respons effectiviteit, terwijl ze dat feitelijk niet doen).
3. Sociale normen. Heb ik indirect genoemd door in te zetten op laag hangend fruit, waardoor de norm verandert.

Tot slot, voor de twijfelaars kan het denk ik geen kwaad om de korte en termijn ernst van het virus te blijven communiceren, vooral proberen het dichtbij te brengen. Hoewel dit op zich niet prominent uit de analyses naar voren springt, is dit natuurlijk wel een voorwaarde. Zonder probleem, is er ook geen oplossing nodig. Ook hier kan herhaling nooit kwaad.

Mijn betoog voor eindeloze dagelijkse herhaling mag ik voor bekend veronderstellen.

5.1.2e

From: 5.1.2e (Fdp-GUEST) <5.1.2e@maastrichtuniversity.nl>

Sent: donderdag 12 november 2020 08:53

To: 'CoronaGedragsUnit' <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e@amsterdamumc.nl; 5.1.2e@media-gezondheid.nl; 5.1.2e@eur.nl; 5.1.2e@maastrichtuniversity.nl; 5.1.2e@essb.eur.nl; 5.1.2e@fsw.leidenuniv.nl; 5.1.2e@maastrichtuniversity.nl; 5.1.2e@ggdgelderlandzuid.nl; 5.1.2e@radboudumc.nl; 5.1.2e@uva.nl; 5.1.2e@uu.nl; 5.1.2e@amsterdamumc.nl; 5.1.2e@umcg.nl
Cc: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Subject: RE: Haags verzoek om reflectie op afschalen

Beste collega's,

Jullie hebben zelf een heleboel kwantitatieve en kwalitatieve data, dus mijn opmerkingen zijn gebaseerd op theorie.

Meest toepasbare theorie in dit geval is relapse prevention. Het gaat fout wanneer 'mensen onvoldoende coping skills hebben in hoge risicosituaties'. En wanneer ze die 'fouten toeschrijven aan een stabiele oorzaak'. Ik neem aan dat jullie die dingen ook vinden in de data.

Dus: nog beter aangeven wat je moet (blijven) doen en hoe, en dat je fouten moet zien als iets waarvan je kunt leren – dus: help mensen daarbij. Gemakkelijker gezegd dan gedaan.

Overigens vind ik dat ten onrechte paniekerig wordt gedaan als de voorlichting niet perfect werkt – met de bestrijding van roken zijn we al >50 jaar bezig en dat is nog steeds niet helemaal gelukt. Dus geen absurd hoge verwachtingen creëren en toch zo goed mogelijk doorgaan.

Ik denk dat het klopt dat de risicoperceptie ook gedaald is, en ten onrechte. Het steekt heel nauw om regels af te schalen en tegelijkertijd de reële dreiging levend te houden. Dat is niet goed gelukt, lijkt het.

Ik betwijfel of de 'zomer' daarbij zo belangrijk was; ik denk dat dit een voorspelbaar patroon is.

De krant lezend valt mij bovendien op dat er weinig aandacht is voor de negatieve consequenties bij jongeren (kans), en de negatieve consequenties op langere termijn (ernst); er was weer een expert die aangaf dat daar 'geen evidentie voor is' en het toch vooral om kwetsbare ouderen ging, en dat daardoor opeens de hele economie stilligt.

Zijn die risico's al eens goed in kaart gebracht? Dus niet alleen hoeveel mensen overlijden? Self-efficacy blijft uiteindelijk de belangrijkste determinant maar het helpt niet wanneer er onvoldoende risicoperceptie is.

Er is ook het punt van zelf-isolatie en contact tracing. Weten we daar al meer van?

Mijn indruk is dat mensen daar nu wat zakelijker mee omgaan dan in het begin. Dus eerst maar eens afwachten met isolatie of je echt positief test, en niet meteen al je contacten doorgeven wanneer je denkt dat die daarmee in de problemen komen.

Bovendien lijkt het dat erop de GGD die taak niet meer aankan. Dat proces van zelf-isolatie en contact tracing is nogal essentieel in de hele preventie en jullie zeggen daar erg weinig over. Typische sociale dilemma situatie, maar ook daar is wel iets aan te doen.

Succes met de notitie. Groeten,

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Maastricht University

P.O. Box 616

6200 MD Maastricht, the Netherlands

*31 43 5.1.2e

<http://www.interventionmapping.com>

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

Dubbel